

V drugi pesmi vidimo žalostno selitev. Pesem pričinja:

Beda. — Stanarine niso plačali. — Revno pohištvo vrgli so jim na sredo ceste brez vsakega reda; dež moči voz, cunje ter gnjilo pohištvo. Poleg voza stopa suh delavec z upognjeno glavo, poleg njega joče žena, strgana žena z dvema otrokoma. Gredo nemirno, še sami ne vedo — kam.

Sledi grozna slika „Požar v rudniku“. Stotine in stotine ljudi pogine v rudniku in vendar, pravi pesnikinja na konci, vendar postanejo otroci onih, ki so poginili tako revno v osrčji zemlje, tudi rudokopi za slabo plačo, za malo kruha. Drug za drugim pojdejo v globino in kdo ve, ako ne zadenejo kedaj v temnih jamah, ob glasnih udarcih ob kosti svojih sorodnikov.

Blagruje na koncu požar, ki je uničil strgano revno tvojo obleko in tvoj glad o - rudokop; blagruje požar, ki je povzročil, da so se za eno uro vsaj pomilovaje spomnili nesrečnikov oni, ki ne trpe, blagruje požar, ki je vničil trud in bol ter dal namesto tega mir in pokoj. Blagruje požar, ki kliče srečnežu: „Ostavi vesele dvorane, pojdi tija, odkri se, klekni na zemljo, kjer je umrl tvoj brat na delu in na plamenu!

Ganljive so tri kratke pesmi — Žrtve — to so: učiteljica, mati in zaročenka.

Učiteljica pripravlja z udano potrpežljivostjo in ljubeznijo otroke za bodočnost...

V svoji sobi, mrzli kakor grob, ni vžila nobene sreče, ni sanjala veselih mladostnih sanj uboga in neznanca deva. Leta ji tekó enakomerno dalje, dalje...

Na vijoličastih ustnah z medlimi očmi ugasne ji v fantaziranji zadnja beseda: „Otroci.... pazite otroci!...“

Druga žrtev je mati udova, ki dela neprestano za svojo hčerko, za svoje edino dete, edino veselje.

Prestala je zanjo vse muke, da ji je dala kruha, uničevala je svoje življenje, da, kri bi ji dala iz svojih žil. Rastla je deklica kakor majnikova roža, rastla kakor kraljica pod toliko materno sladko ljubeznijo.

A ta lepota in krasota je takó ugajala komu, da jo je odnesel se sabo daleč daleč za ljubico in ženo.

Dež škropi na okno, kjer je v samotni sobi mati sama, tiha. Odpira ustni, kakor bi jo dušilo, v tem pa pomisli: Ali moja draga edinka je zdaj srečna... ter blagoslavlja izginolo hčer...

Tretja žrtev je zaročenka.

Rekel je; „Goré in ocean naju morata ločiti, ali misli na me, ko bodem daleč od tod. Čakajva! Nikdar ne zabi ti mene, nikdar ne zabim jaz tebe, dasi daleč, bodeva vendar v mislih in željah blizo“...

In čakala je; minute, ure, meseci in leta, leta mrzla, ledena brez gorkega žarka in brez cvetja za njo šla so mimo njene deviške glave; a ko je obraz izgubil pomladni cvet, ko se je vsilila guba v mrtvo obličje njeno (večen dež izdolbi kamen) tedaj je prišel on nenadoma, kakor prikazen.

Zastonj! Njiju ustne niso iskale poljubov, ona je gledala njega — gospodarja, on njo — sužnjo ter iskal

v tem mrtvilu — potez in oblik, katere je ljubil nekda in stala sta potem s pogledom oprtim v tla kakor dva hrasta, v katera je treščilo, odprl se je med njima širok propad.

Pretresujoča je „La figlia dell'aria“ nbogo prodano deklet iz cirkusa, katere spretnost in nesrečno umetnost v plesnji na vrveh riše pesnikinja z grozovito živahnostjo. V zadnjih dveh kiticah ji pa svetuje, naj po poljubi, nasmehih in cvetkah napravi začuden množici grozno in poslednje veselje: Z visokega, kjer se vrtiš brezskrbno zgreši naj ti noga in ti pade ter si — razbij kosti.

Sledi pesem: Brez dela.

Visoke, herkulove rasti, strgan, črn, išče si dela. Vprašuje že dva meseca in sedaj stoji že zopet pred nekimi vrati in prosi dela, saj ima pravi, železne roke. Odgovorilo se mu je kratko in odločno ne. On pa prosi zopet v imenu njihovih dragih mrtvih, naj ga ne odpustčajo, kajti pregrozno je odpošiljati tega, ki je lačen.

Ako verujete — Boga, sprejmite me, kajti velik greh si nakopljete na vest, ako me zapuščate, ko padam vi, ki verujete v Boga.

Odgovoril mu je negdo drug še slabim in plašnim ne, on pa je odšel, zapotekaje se in ni znil več besede.

Sledila sem mu z očmi, ko je korakal počasi pod pekočim junskim solncem, izginil mi je iz pred oči, a videla sem ga v duhu bresti po mestih in vaseh prositi zaman dela potem pa pasti in želeti si konca. Na svojem sreću sem pa čutila, kako me je težila sramota sveta.

Prihodnjič napišem še glavnih misli iz najlepših Adinih poezij, srčno želeča, da dobi ta človekoljubna pesnikinja tudi v nas prevajalca; samo varuj sam Bog prevajati jo iz nemščine.

Pvevod ima itak le polovico vrednosti originala in prevod prevoda — nobene.

Preučevaje prelepe te pesmi, prihajalo mi je sploh na misel, da dvomim, bi se li dale lepo in zvesto prevesti, poskuša naj vendar kateri naših najbolj večjih pesnikov, ki ume italijanščino popolnoma, njegovo delo bi izvestno vedeli ceniti vsi, ki imajo smisla za plemenite velike ideje v lepi obliki.

Marica.

Slovensko gospodinjstvo.

II.

Gospodinja kakor žena.

Spisala Tinica.

V prvem članku svojega spisa sem govorila o *gospodinjstvih šolah na deželi* in povdarjala potrebo istih z ozirom na socialni razvitek naroda v obče in posebej na blagostanje v ožjem domu sploh.

V prvi vrsti je vpoštevati to napravo kakor pravcato podlago zakonski in družbinski sreči, kajti hrana je prva podlaga zdravju in čistosti telesa, in duha družini, ona je podlaga soglasju mej možem in ženo. Imela sem priliko spoznavati v mnogih slučajih, da je nastal ravno radi nevednosti gospodinje, radi njene zanikernosti, razpor

med zakonskima, in mož se je bolj in bolj odvrčal od nje in od doma sploh. V tacih hipih mislila sem si vedno, kako pomilovanja vredno je dekle, koje stariši zaroče možu, ne da bi bili skrbeli za temeljito njeno izobrazbo v stroki gospodinjstva in posebno kuhinje. Doto, ki so mu jo izročili hčerjo vred, to porabi mož v zboljšanje svojega gospodarstva, žena pa, mesto da bi pospeševala blagostanje doma, vničuje ga v svoji če tudi nezadolženi nevednosti, z brezumnim in napačnim svojim gospodinjstvom. Nasledke nevednosti žene svoje in gospodinje njegovega doma, čuti in opazi najprvo gospodar, mož njen in posledica je, da se odvrne od nje, izgubi veselje do doma in čestokrat je potem izgubljeno vse. Vsaj je mož steber in začetek družbinskemu življenju in njega osrečevati, njega zadovoljiti je prva naloga vsakere žene. Da pa ta naloga ni vsakokrat lahka in da jo množina žen popolnoma zgreši in zavozji, to je žalostna, osodepolna resnica. Možka nprav sama ob sebi že je več ali manj nagnjena k surovosti, ki posebno v hipih jeze pride do izbruha, in nelahka naloga žene je v istem hipu vbrati struno, ki pomirljivo vpliva na razdraženega moža. Zatorej je naloga žene, da tako rekoč študira svojega moža, ga opazuje v vsem njegovem početju, in na podlagi teh opazovanj se jej bode to več ali manj vsakokrat posrečilo. Radi tega pazi žena, da ti mož nikdar ne postane vsled tvoje krivde nezadovoljen, kajti na tebi samej se bode maščevalo, ako si vzbudila v njem tisto težko utešljivo silo, ki dela moža jastreba ali oroslana.

Zadovoljiti moža ni težko ženi, ki ga pozna in ki je ob enem dobra gospodinja, ki vé česa treba človeški naravi. Ako pa je storila prvi korak, ako zadovoljuje moža glede okusne hrane, koliko lajlje se jej posreči drugi korak: ohraniti ljubezen njegovo sebi in njega samega domu. Mož je pridobljen, on jej postane hvaležen, in hvaležni mož je neprecenljivi dar, katerega je prejela žena iz rok svojega Stvarnika. Prirojen je možu krepkeji značaj, in že ta mu brani biti krut, ako zavлада v njegovem srcu čut hvaležnosti. Reklo se mi bode, koliko je mož, ki so nehvaležni in naj jim stori žena karkoli hoče. Ne oporekam, da se pokaže mož tudi res kedaj nehvaležnega, a prava žena vzame to na račun njegovih zunanjih neprijetnosti in skuša od svoje strani kolikor možno zatreti ta čut pretiranega egoizma. Najbolj neumestno pa bi bilo, ako bi žena v tistem hipu, ko je, po moževi nehvaležnosti, žaljeno njeno samoljubje, prišla z očitaji.

Ženino očitanje je isti strup, s katerim umori vsa ona blaga čustva, katere je sama vzgojila v srci svojega moža. Ponos možev je tak, da ne prenese srama, in sram je isto, kar moža potare, in ga stori nestrpnega. Vendar iz tega ne sledi, da bi se morala smatrati žena služkinja možu — ne, ona smatraj moža za *element*, iz katerega raste sreča ali nesreča družine. Element je sila, in sila je steber! Žena ne more biti *pod'aga* sreči, marveč je samo *provzročiteljica sreče*.

V kratkih potezah sem povedala toraj, kaj je temelj zakonski sreči, in blagor ženi, ki to nalogo dobro

izvršuje; ona je višje bitje kakor mož, ona ga nadkrijuje, ako si ga ohrani v *trajni hvaležnosti*.

V cerkvici.

Zapeli so zvonovi,
Oj radostno so peli,
Vabili ti glasovi
So k cerkvici me beli.

In v cerkvici devico
Uzrla sem cvetočo,
Ko ženinu desnico
Podala je tresočo. —

Rudela in bledela
Ob jednom so nje lica,
V laseh pa ji drhtela
Poročna je cvetica. —

In peli so zvonovi
In v tihi dol zveneli...
So sladki ti glasovi
K združitvi srečni peli?!...

Kristina.

Sreča v nesreči.

Slika iz življenja. Spisal M. C.

(Dalje).

Kako blizo ima včasih človek svojo srečo, le seči bi bilo treba po nji. Ali se mu ni zdaj ponudila najlepša prilika, da bi ji povedal vse? In stvar bi se bila rešila v obojestransko zadovoljnost. Pa ne in ne, omahljivec je omahljivec!

Gospodičina, vi ostro sodite in sodba vaša je navidezno opravičena*.

„Ne opravičujte se“ — segla mu je hitro v besedo — „tu ni nikakega izgovora! Ako si dve ljubeči srci prisežeta zvestobo, ni je moči, ki bi mogla razrušiti to zvezo. In naj bodo zapreke še tako velike, končno se vendar — le odstranijo*.“

„Prosim, gospodičina, poslušajte me dobro! Ako bi bile stvari tako, kakor si vi mislite, potem ne bi vedel vam kaj odgovoriti.“

A vedite, da dotična deklica niti ne sluti ljubezni moje. Ona stoji tako visoko nad menoj, da si niti ne upam razložiti ji čutila svoja, ker se bojim, da ne bi vsled tega zgubil prijateljske njene naklonjenosti — in že sama misel na to pretresa mi dušo. Ker ne smem upati, da bi moja ljubezen našla odziva v njenem srcu, moram vsaj gledati, da si ohranim prijateljstvo njeno*.

„Zdaj bi vam pa morala zopet ponavljati svoje, možkemu spolu tako malo laskajoče besede. Najin pogovor vrtil se v kolobaru, vedno in vedno prihajava do tega, da vam moram očitati sramotno slabotnost*.“

tako dobro v njegovih pogledih in v tolikih besedah, v katerih je izražal vso nežnost svojo do nje.

Onega večera bil je še posebno dvorljiv do nje.

Po precej dolgem molku, čutila je njegovo roko na svojej in zajedno šepetanje:

„Kako lepe sanje sanjam vsak dan, vsako uro, Stana moja! Taka-le hišica najrajše seveda kje ob morji v njej pa moja sladka golobica in jaz. Sedaj, ko mi po- višajo plačo, živela bodeva lahko brez skrbi in ne brez razveseljevanja. Gledišče, enkrat na leto potovanje, to si bodeva že lahko privoščila.“

Stisnil je med tem njeno roko v svoji, malo, drobno, otroško ročico, ki se je tresla, česar pa on ni zapazil v svojem razvnetju.

„Po letu bodeva tako sedela pred najino vilo in menila se, po zimi pa bodeva v topli sobi čitala, igrala, pela! Povej, Stana, ne bode li to lepo, zavidanja vredno življenje?“

Objel jo je v svojem ognji ter strastno pritisnil njeno otroško glavo na svoje prsi. Umolknila sta, ona je pa slonela še vedno in on je držal nje roko ter zrl v daljavo sanjavo, oh, takó sanjavo!

Tretji dan potem je odpotoval. Razjokala se je pred vsemi, ko je stopil v voz ter jo še z voza poljubil enkrat na belo čelo in blede ličici. Kričala je je za njim „Na svidanje!“ ko je zdrčal voz nizdol po cesti.

„Bog vé kedaj!“ odvrnil je on, pozdravlja je še enkrat predno je voz zavil za vogel.

Čez dva dni je že pričakovala pisma od njega, prinesli so res pa le listič za njene stariše, v katerem se lepo zahvaljuje za gostoljubnost in prijetno bivanje pri njih ter posebe še prav srčno pozdravlja svojo „malo, prelestno sestričino“.

Minevali so dnevi in minevali so tedni, a zanjo še ni došlo pismo.

Uboga Stana je trpela kakor vsa taka prav mlada, zaljubljena bitja. Z vsako pošto je pričakovala pisma, ko ga ni bilo s prvo, nadejala se je, da pride z drugo, ko ga ni bilo danes, pričakovala je je jutri — —

Naposled pa se je ohrabrila in napisala na svojem finem lističi:

„Pomniš li večer kak more šumjelo?“ Ljubka, prijetna glasba bilo mi je nekdanj pluskanje valov; ob bregu sem prerada sanjarila o svoji sreči, zdaj pa tod le žalujem in z máno, zdi se mi, da žalujejo valčki. Oni večer, ko si se takó razvnel, ko sem počivala v sladkih trenutkih na tvojih prsih, kakó si mi lepó opisoval najino lepo bodočnost, a sedaj o tebi ni sluha! Zaspala bi najrajši in se ne vzbudila nikdar, nikdar več...“

Tik nje, svoje izvoljenke, zaročnice svoje, je sedel, ko mu je prišlo pismo v roke. Smehlja se, dal je listič, njej, da je prečitala, potem pa je rekel:

„Uboga moja mala Stana, kdo bi bil to mislil? Ko sem govoril o bodočnosti, mislil sem na te, biser moj in na svojo srečo poleg tebe. V svoji zaljubljeni duši sem mislil, da morajo vsi znati mojo srečo, no vidim, da Stana ni znala, revica, o tebi nič, otrok je...“

Pritisnil jo je nase tesneje, mnogo tesneje nego Stano, ki je uprav tedaj mislila nanj ter gledala sanjavo tija doli na morje lepi solčni zahod.

Ali meniš?

Ali meniš, ptica drobna,

Da me k petju zvabiš zdaj,

Ko na lahnih se perotih

Bliža spet pomladni raj?

Ali meniš, roža prva,

Da na prsi te pripnem

In kot nekdanj z nežnim cvetom

Med veselo mladež grem?

Ne! — Saj ko te čujem, ptica,

Ko te, roža, gledam jaz,

Tožim — in z rokó zakrivam

Oroseli svoj obraz. —

Bridkega spoznanja zima

Strla mi je tisoč nad,

Nikdar več se ne povrne

Meni zlatih dnji pomlad.

Kristina.

Slovensko gospodinjstvo.

Slavno uredništvo! Od časa do časa nameravam Vam pošiljati svoje misli o slovenskem gospodinjstvu, kakor se mi porajajo pri čistem opazovanju našega narodnega življenja. Ker je Vaš cenjeni list po večini svoje vsebine namenjen naobrazbi našega ženstva in razvitku istega pravic v prosepah slovenskega napredka, nadejam se, da vsprejmete to kar Vam podajem, blage volje, sama dobro vedé, da je gospodinjstvo temelj zdravemu življenju, tako v telesnem kakor v duševnem obziru. Pričenjam torej za danes s prvo točko:

I. Gospodinjске šole po deželi.

Navada je, da se prav mnogokrat v nemajo dolge debate in gojé gostobesedna razpravljanja o stvareh čisto male vrednosti, mej tem, ko se najvažnejša vprašanja puščajo v nemar, in se na nje skoro né misli.

Tako važno vprašanje, na koje se n. pr. pri nas na Slovenskem prav malo ali celo nič ne misli, bile bi gospodinjске šole po deželi. Vsakdo, ki pozna naše življenje, ve, da je naše gospodinjstvo v marsičem pomanjkljivo, in to vsled nedostatnosti vzgojevalnih sredstev, katerih potrebuje narod v toliki meri. Čudom se moramo čuditi da se naši *deželni zbori* prav nič ne brigajo za to točko, baš tako, kakor bi je ne trebalo v njihovem programu. In ravno ta točka je v stalnem programu *odličnih* narodov, kojih vodstvom je nemalo ležeče na vzgoji svojega ženstva zlasti v gospodinjskem obziru. No naš na-

rod noče se šteti tudi v tem obziru odličnim, marveč ostaje rajši kakor v marsikterem drugem pogledu tudi o tem mej *proletarijskimi* narodi.

Vprašati je torej, ali naj tako ostane nadalje v gospodinjskem življenju, torej pogledu gospodinjskih šol po deželi?

Ne, ne smelo bi ostati! Storiti se mora nekaj, in nekaj odločnega in to slovenske gospodinje, je v Vaših rokah. Vstanovimo si *gospodinjske šole po deželi!*

Potreba tacih šol je tako očevidna, da jo vidimo brez drobnogleda. Ozrmo se samo malo po deželi okrog, pogledjmo malo v naše slovenske domove, v delokrog slovenske gospodinje.

Nočem grajati gospodinj *vseh vprek* nekaj izbornih izjem je res med njimi, toda tako malo, da bi bilo komaj dovolj učiteljic, ako bi vporabile vse izborne gospodinje.

V vsakem domu se na prvi pogled vidi, vlada li v njem uzorna gospodinja ali nemožna površnica. Je-li dom snažen, ne vlada nespametna potrata, zapravljivost, to znači o vrednosti gospodinje, ki mora biti blagi duh vsega doma. Kaj li pa še v kuhinji? Izkušnja nas uči, kako se na slovenskih kmetih kuha, in kako nesnažna pride čestokrat jed. In to samo vsled *nezmožnosti* gospodinje najmanjekrat vsled revščine! A tudi to vemo, da je največkrat glavni vzrok domačim *prepirom*, a tudi zapravljanju, posedanju po krčmah od strani gospodarja, torej temelj obžalovanja vrednemu razsutju blagostanja na kmetih kriva *nezmožnost gospodinje v pripravljanju hrane*. Kolikor je umnih gospodinj znaajo, da se dá iz pridelkov na polji in v vrtu pripraviti najraznovrstnejih okusnih jedil, brez potrate in da brez možnosti tratimo neprimerno več z istimi pridelki. Z malimi izjemami pridelala naš kmet vse na svoji zemlji „okoli hiše“ in to, kar pridelala gospodar, znaj razumno pripraviti v hrano sebi in svojim — gospodinja, in videle bomo, kolika razlika nastane v narodu mej sedaj in poslej. Hrana je podlaga telesnemu in duševnemu razvitku naroda, in tega ne pozabimo! Malo truda in malo stroškov bi stale take šole, uvažujmo to stvar! Storimo *svoje mé*; možje nas bodo gotovo podpirali, saj ne v svojo škodo. Stopimo skupaj, v vsakem večjem selu ustanovimo tako šolo. Ondi uči izurjena kuharica, ako mogoče brezplačno, ako pa to ne gre, plačajmo si učiteljico. Pošiljajmo svoje poludorasle deklice v tako šolo, pomagajmo ob enem s pridelki in kaj malega v denarjih, in nekaj store izvestno tudi deželni odbori. V par letih pokaže se blagoslov tega početja, v tako lepi obliki, da nam ne bode žal malo truda in žrtev.

Torej na noge tovarišice, v teku jednega leta skušajmo, da bomo imele svoje gospodinjske šole po deželi!

Tinica.

O ženskih študijah.

Spisala Danica.)

Mir ist versperrt des Glückes Thor,
Verwaist und arm stea ich davor
Und muss vergeblich klopfen.

W. v. d. Vogelweide.

Sama sem sedela na vrtu v senci košatega ipavskega bezga. Malomarno sem držala knjigo v roci; čitati se mi ni ljubilo. Saj je bilo tako krasno tu zunaj v zelenji, da so se oči obračale rajši po mladem listovji, po nežnih cvetkah, ki so tu pa tam vzdigale svoje male glavice iz trave, nego pa po suhoparvem čtivu, katero sem imela v roki. Oh, kako so mi bili uže dolgočasni vsi ti romani, ki so si naposled vendar vsi podobni, naj jo suka pisatelj uže tako, ali tako. Navadno sem prebrala samo prvih deset, dvajset strani, da se seznanim z glavnimi osebami, in na koncu sem pogledala, „če se dobita, ali ne!“ Vse drugo se mi ni videlo vredno čitanja. In baš zdaj, ko sem tu sedela, se mi je vrnila misel: zakaj pa me ženske ne sežemo rajši po drugem, krepkejšem berilu? Saj je vendar dosti znanstvenih, poučnih knjig, ki bi nam dale tisočkrat boljše duševne hrane, nego le prazni, mehkužni, neverjetni romani? Pa če bi že bile same take nedolžne, sentimentalne, v romantičnem slogu spisane knjige! Toda le pogledjmo v posojilne knjižnice! Obče znano je, da si izposojajo najpikantniše, „najnaturalističniše“ stvari baš — dame. Od kod ta prikazen?

Naslonila sem se na bezgovino ter mislila in mislila. Listje nad mano je lažno šumelo, bezgovo cvetje je duhtelo, prijetno, omamljajoče; nehoté sem zatisnila oči ter se udala vsemu čara tega krasnega pomladnega dneva.

Iz tih sanj me je mehoma zbudilo glasno čivkanje. Nagnila sem se nekoliko naprej, da vidim izza svojega skrivališča. Nedaleč od tod je stala stara bukev, v katere duplini so si bile napravile sinice svoje gnezdice. Petero malih glavic je odpiralo svoje lačne kljunčke, a skrbna mamica je sedela na robu gnezda ter jim delila mastnega črviča. A kaj je en črv za toliko lačnih želodčkov! Odletela je zopet iskat drugega. In glej! Komaj je bila odletela, uže se prikaže samec z ravno takim črvičkom, ter ga ravno tako deli med svojo lačno družino, kakor prej samica. Kmalo se je i ona zopet vrnila, on je pa odletel. — Dolgo sem ju tako opazovala, kako sta se menjavala in vestno skrbela za svoj mladi zarod. Da, da, srečni tički vi! Saj živite še v prvotni enakopravnosti. Nič vam ne kali miru in sreče. Po istih pravih si iščete vsi svoje in samički ne gledajo nevošljivo na samice, če si prav te dobijo časih kakega bolj mastnega črvička ali kakega večjega kebrčka. Skupno si spletate svoje gnezdice in skupno si odrejate svoje mladiče. I u drugemu lajšate delo.

Vrnila sem se zopet nazaj na svojo klopico. Po ušesih pa mi je zdaj donela jedna jedina beseda: enakopravnost. — Pa vendar — smešno! Kedo nas pa bode primerjal s tiči? Kaj nismo civilizovani ljudje, pri kojih več ne veljajo naravna pravila! Kaj čemo mi torej z